

ШЕВЧЕНКО В ШКІЛЬНОМУ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВІ: НАСКІЛЬКИ СУЧАСНИМ Є ЙОГО ОБРАЗ?

М. А. Антонюк

Розглянуто репрезентацію життя і творчості Т. Шевченка в сучасному шкільному курсі української літератури. Не лише сконстатовано проблеми шкільного шевченкознавства, а і висвітлено їх генезу та шляхи вирішення. Стаття спонукає педагогів до критичного перегляду власного образу Шевченка і буде корисною учителям української літератури і методистам сфери післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: Т. Шевченко, шевченкознавство, народництво, українська література як шкільний предмет, післядипломна освіта.

Антонюк М. А. Шевченко в школьному літературознавстві: насколько современен его образ? Рассмотрена репрезентация жизни и творчества Т. Шевченко в современном школьном курсе украинской литературы. Не только констатируются проблемы школьного шевченковедения, но и освещаются их происхождение и пути решения. Статья побудит педагогов к критическому переосмыслению собственного образа Шевченко и будет полезной учителям украинской литературы и методистам сферы последиplomного образования.

Ключевые слова: Т. Шевченко, шевченковедение, народничество, украинская литература как школьный предмет, последиplomное образование.

Antoniuk M.A. Shevchenko in a School Study of Literature: Modernity of His Image Question The article considers representation of life and works of T. Shevchenko in a modern school course of the Ukrainian literature. Topicality of this research is not in a definition of the problems of a Shevchenko's studies at school, but in offering the ways of solving of these problems. Article encourages the teacher for critical reconsideration of his/her own image of Shevchenko and could be useful both to teachers of the Ukrainian literature and methodologists of in-service education.

Keywords: T. Shevchenko, Shevchenko studies, populism, Ukrainian literature (as a school subject), in-service education.

Перш ніж говорити про складність Шевченкового художнього світу та сучасну інтерпретацію його життя і творчості в школі, варто поміркувати, чи коректним є термін «шкільне шевченкознавство». Поняття шевченкознавства і шевченкіани розокремив свого часу ще Юрій Івакін. Перше – це наукове вивчення життя і творчості Т. Шевченка, що входить до історії української культури. Друге – це вшанування пам'яті митця в різноманітних суспільних сферах, окрім науки, або шевченкознавчий доробок певного автора, скажімо, шевченкіана Івана Франка.

Чи може існувати шкільне шевченкознавство? Так, адже має спільний з академічним шевченкознавством об'єкт – життя і творчість Шевченка, послуговується спільною з ним науковою метамовою, але водночас має свій предмет – ті літературні твори митця, ті епізоди його життя, які найкраще відповідають завданням української літератури як шкільного предмета. Ці завдання, окреслені у пояснювальних записках до навчальних програм, ми наводили не збираючись. Натомість варто було б замислитися над причиною існування в школі такого курсу, як українська література, і тим,

чому державний екзамен (ЗНО) з цього предмета є обов'язковим для тих, хто збирається здобувати вищу освіту. Було б наївно думати, що все це тільки для того, щоб школярі завдяки такому ознайомленню долучилися до скарбниці загальнолюдських культурних цінностей у їх національному, українському варіанті. Англійський літературознавець Террі Іглтон, пояснюючи причини введення англійської літератури як обов'язкового предмета у британських школах, зазначає, що це було єдиним вирішенням проблеми гуманітарної освіти для найширшого загалу (на відміну від елітної гуманітаристики в «Оксбриджі»). Британське суспільство, чий національний ідентичності нерідко загрожували мультикультурні впливи (зокрема під час колонізаторських воєн), а громадянську єдність розхитували суперечності між елітою і поспільством, поклало на предмет «англійська словесність» великі завдання: виховання взаєморозуміння між різними верствами, плекання національної гордості і передача моральних цінностей [3].

Тепер озирнімося на предмет «українська література»: хіба її цілі не відповідають завданням аналогічного предмета у

британських школах? Отже, обговорюючи (а надто критикуючи) викладання української літератури в школі, мусимо постійно пам'ятати про суспільні очікування і риси, накладені цими очікуваннями на образ будь-якого письменника, насамперед – Тараса Шевченка.

Постановка проблеми. Варто визнати, що тут Шевченкові пощастило, як нікому: саме він є центром нашого національного літературного канону. У руслі Шевченкової літературної традиції відбувалося становлення української літератури (навіть коли письменникам доводилося поборювати його авторитет). Не менш важливе і те, що без нього не відбулося б оформлення нашої національної самосвідомості. Отже, обійти Шевченка ніяк не вдасться. Це підтверджується прикладом радянської пропаганди, яка, збагнувши, що викоринити пошану до поета неможливо, зробила його своїм знаряддям. Цій пропаганді, яка просочувалася і в літературознавство (одну з найбільш заідеологізованих галузей гуманітаристики за радянської епохи), завдячуємо такими штампами, як «революціонер-демократ», «атеїст», «антикріпосник», «убоління поета за долю простого народу», заклик «до сокири» тощо. Тут не місце з'ясовувати, скільки правди в кожному з них, оскільки сучасне шевченкознавство (його хронологічний початок – вихід друком у 1979 р. студій Л. Плюща, Б. Рубчака, Г. Грабовича, де започатковано принципово новий підхід до Шевченкової творчості [1, с. 10]) успішно впоралося із цими штампами. Заради справедливості слід зазначити, що й у попередню епоху були чесні вчені – Марієтта Шагінян, Юрій Івакін, Михайлина Коцюбинська, Дмитро Наливайко, Іван Дзюба та інші, які прагнули відкривати нове в Шевченковому світі, а не Святий мученик Тарас. 1898 р. повторювати догми.

Проблема в іншому: чи всі вищезазнані (і подібні) кліше походять із радянського літературознавства? На нашу думку, відповідь на це питання допоможе не просто схарактеризувати стан сучасного шкільного шевченкознавства і його «болячки» (що вже зроблено в розвідках С. Задорожної [2] та В. Пахаренка [6]), а й окреслити стратегії їх успішного подолання.

Виклад основного матеріалу. У пошуках відповіді звернімося до статті В. Петрова «Провідні етапи розвитку сучасного шевченкознавства», що вийшла в Німеччині 1947 р. Літературознавець порівнює два підходи до творчої індивідуальності

Шевченка: перший, народницький, здобув концептуальне оформлення у працях С. Єфремова (хоча постає майже одразу по смерті Шевченка), другий, науковий, виник у 20-ті рр. ХХ ст. на протиположному. І якщо наукове шевченкознавство, вивчаючи життя і творчість митця, керувалося насамперед ідеєю пошуку нових фактів Шевченкової біографії та адекватної інтерпретації його поезії, то народницькому були властиві, за В. Петровим, «ігнорування фактів, антиреалізм, схематична стилізація» [7, с. 70]. Отже, замість заповнення «білих плям» Шевченкової біографії (а їх залишалося чимало навіть у період між двома світовими війнами, що охоче підтверджують шевченкознавці) правдивими даними, апологети народницького напрямку домислювали цілі періоди його життя відповідно до своєї настанови зобразити поета «мучеником за долю простого народу». С. Єфремов пише: «Важке сирітство змалку, повеніряння по наймах, муки неволі в панських покоях, муки другої неволі в ширяєвській майстерні, муки третьої неволі в порожніх степах закаспійських, життя в смердючій казармі, самотність, убоління за долю кріпаків-родичів – такий був той зміст, що виповнив до верху всі 47 літ життя Шевченкового» (С. Єфремов. Шевченко. Збірка. – К., 1914. – С. 258 [цит. за: 7, с. 67]).

Вдумаймося: хіба не за цією схемою донедавна вивчалися життя і творчість Шевченка в нашій школі? Ця схема чинна й досі, про що свідчать деякі розробки уроків та позакласних заходів, присвячених Шевченкові. Чого варта опублікована всього рік тому розробка уроку з вивчення вірша «Садок вишневий коло хати...» в 5 класі, у якій багато деталей створюють мінерний настрій: наголошується на злиденному дитинстві самого поета і його вболіванні за долю України, на тяжкому й невеселому кріпацькому житті українців [9, с. 30–32]. А що у вірші на кріпацтво не натякнуто і півсловом, то це пояснюється тим, що це явище не лежить на поверхні в цьому творі (слід думати, приховане у підтексті?). Здається, важко знайти тлумачення, менш суголосне цьому маленькому шедеворі. А якби авторка помістила над найближчим біографічним і поетичним контекстом «Садка вишневого коло хати...», то їй було б нескладно уявити Шевченка – в'язня каземату, який чекає вироку суду, можливо, навіть найсуворішого, адже тоді, ступаючи на пором, який мав перевезти його на правий берег Дніпра в Києві, він уже знав, що там на нього чекають жандарми,

Іван Єремєєвський (?).
Портрет Тараса Шевченка.
Святий мученик Тарас. 1898 р.
(Із сайту газети «День»).

але ж не викинув у воду закінчену збірку «Три літа». І в очікуванні присуду він пише один за одним твори, сповнені болю й почуття неймовірної самотності. Потім вони складуть суворий і трагічний цикл «У казематі», осяяний цим віршем. «Садок вишневий коло хати...» – це Шевченкова візія раю, глибоко вкорінена в національний образ раю-садка (не зайвим є пригадати, що і в Біблії Едем – не ліс, не гай, а сад, тобто плід праці людських рук). Тому цей вірш такий дорогий і зрозумілий для нас. То чи доречно на уроці, присвяченому «Садку вишневому коло хати...», педалювати тему кріпацтва?

Ми обрали аж надто вимовний приклад, але, на жаль, не можна сказати, що він винятковий. Інакше чим пояснити судження студентів – прошу зауважити! – філологічного факультету у відповідь на прохання викладача класичної української літератури поділитися враженнями від уроків про життя і творчість Шевченка в школі:

«Соромно зізнаватися, але Шевченко не розкрився переді мною як художник, поет, громадянин. Хочеться пізнати справжнього Шевченка, бо в школі – набір стереотипів»; «Звісно, на уроках говорили про Т. Шевченка як генія. Але це були звичайні штампи. Жодних пояснень його геніальності не давалося. Я не отримала чіткої і аргументованої відповіді на жодне з питань. Шевченко – геній? Але чому?.. Дуже хочеться це зрозуміти»; «Основна увага – на біографії, а мені хотілося вивчати його життя через твори, а не навпаки»; «Можливо, мене не

так вчили, чи не змогли мені довести його право на найвищий щабель піднесення в культурі...»; «Таке враження, що у школі навчають не літератури, а статистики» [2].

Звісно, завжди простіше домислити якийсь епізод із життя Шевченка відповідно до згаданої «похмурої й чорної» схеми, ніж за допомогою авторитетних праць з'ясувати, чим займався митець у той чи інший час, що він переживав, про що писав. Має значення і певна консервативність учительської свідомості, небажання вийти поза межі знань про літературу, здобутих в університеті, зрештою, брак стимулу до переосмислення власного образу Шевченка. Але, на нашу думку, перебільшувати вину вчителя в жодному разі не можна. По-перше, він працює і мислить у межах народницької парадигми літературознавства, на якій ми спиналися вище. Вона є

надзвичайно живучою, і це має не лише власне літературознавчі, а й суспільні причини. Подолання її у ВНЗ – це довгий, але найнадійніший шлях виправлення наявної ситуації в шкільному шевченкознавстві. Усі, хто здобував вищу освіту, знають, що в робочому житті більше не буде можливості вчитися так повільно, як в університеті. Тому ще одна проблема викладання літератури в школі (і Шевченкової творчості зокрема) – це елементарний брак часу на самоосвіту.

На допомогу вчителю мають прийти заклади післядипломної освіти – завдяки раціональнішому розподілові навчального часу на курсах підвищення кваліфікації, щоб якомога більше уваги приділялося фаховим темам, зокрема Шевченковій творчості. Доцільно налагодити систематичну співпрацю таких закладів із науковцями вищої школи, надто ж, якщо серед них є шевченкознавці. Добре, якби викладач міг не лише прочитати лекцію, а й організувати

форми роботи з учителями, які передбачали б активну участь останніх, приміром, семінар з обговоренням шевченкознавчих праць. Ознайомлення педагогів із сучасним станом шевченкознавства також має бути неодмінною складовою навчання на курсах підвищення кваліфікації. Від початку шевченкознавство об'єднує найталановитіших учених, а отже, не лише є флагманом українського літературознавства, а й дає змогу судити про стан вивчення нашої класичної літератури. Тому слід удатися також до бібліотекарів та бібліографів, які допоможуть учителям зорієнтуватися у виборі шевченкознавчої літератури: складуть тематичні списки джерел, зроблять виставки шевченкознавчих студій, організують презентації книжкових багатств своєї бібліотеки. Окрема проблема – поповнення фондів регіональних (на жаль, часто глибоко провінційних) бібліотек новинками шевченкознавства. Безперечно, ці заходи неможливі без доброї волі й активної участі керівництва закладу.

Сучасний шевченкознавець В. Пахаренко так підсумовує свою статтю «"Прочитайте... тую славу...": проблеми сучасного шкільного шевченкознавства» (опублікована 2003 р.): «Якщо автори програм, підручників, посібників, а передовсім учителі-словесники зуміють відмовитися від офіційної, робленої, бездумної патетики; зуміють окреслити живий, рельєфний, багатогранний образ митця, навіть у його

Sociopath. «Вогонь запеклих не пече». Графіті на будинку Академії наук по вул. Грушевського, 4 в Києві. 2014 р. (Із триптиху «Ікони революції»).

сумнівах і внутрішніх суперечностях; якщо не побоятися представити різні, навіть парадоксальні погляди на феномен Шевченка, – тоді сучасні українці подивовано і захоплено відкриватимуть для себе мудрість, художню майстерність найбільшого поета України» [6, с. 7]. Утім, варто визнати, що міра правдивості цих слів і нині, через 11 років, наближається до міри їх загальності, а отже, необов'язковості, – навіть попри те, що сам В. Пахаренко докладав чимало зусиль до виправлення ситуації, написавши методичний посібник «Шкільне шевченкознавство» і підручник з української літератури для 9 кл.

На ниві шевченкознавства плідно працює добре знайий учителеві літературознавець Г. Ключек, автор книги «Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація». Статті дослідників у фахових журналах, методичні розробки учителів, навіть навчальні програми й підручники, які, на щастя, не лише змінюються, а й еволюціонують, – усе це свідчить, що бачення творчої постаті Шевченка поступово пристосовується до потреб нашого суспільства і вимог сучасної української гуманітаристики. Однак нам хотілося б застерегти педагогів від двох небезпек на шляху до Шевченка. Перша пов'язана з архаїзацією, друга – навпаки, з модернізацією.

Про першу небезпеку. На нашу думку, активне наголошування національно-державницького аспекту Шевченкової творчості пов'язане і з намаганням перемогти пересади «революційно-демократичного» шевченкознавства попередньої епохи, і з тим, що іншої концепції чи парадигми сприйняття митця ми не виробили – ні за радянської влади, ні за період незалежності. Справді, модель образу Шевченка як «Батька Тараса», «натхненного слова цілого народу», «будителя нації» і «її Пророка» («Все з великих літер, прошу», – як іронізував свого часу поет Є. Плужник) [5, с. 190] надто очевидно засвідчує свій зв'язок із громадською думкою бездержавної України другої половини XIX ст. За влучним висловом Є. Маланюка, «Як в нації вождів нема, / Тоді вожді її – поети». Його земляк Г. Ключек цілком солідаризується з такою концепцією: «Важливо донести до свідомості юних поколінь громадян України Шевченкову національну ідею – цей “огонь в одежі слова”» [4, с. 4].

Виходить, щойно ми вивільнили Шевченка з-під нашарувань однієї інтер-

претаційної парадигми, як намагаємося вкласти його в рамки іншої, як нам здається, більш правильної і відповідної. Свого часу О. Забужко висміяла подібну ситуацію: на зорі незалежної України в одній школі молодших школярів замість жовтеник посвячували у «кобзарятам». У дослідженнях ще радянського періоду з різною мірою очевидності повторювалася думка, що ми живемо в кращий із часів, що тільки зараз, у радянській Україні, Шевченко нарешті здобув належну шану й визнання, і що наша соціалістична країна – це втілення його найпалкішої мрії. Нині є велика спокуса закуняти під ту саму мелодію. Шевченко був поет і мислитель, тому та Україна, про яку він мріяв і писав, настільки ж далека від кожної конкретно-історичної реалізації української держави, як Град Небесний – від Граду Земного. Крім того, пов'язуючи його образ з образом української держави, ми досягаємо того, що молоді люди сприймають Шевченка всього лише як один з атрибутів української державності або, кажучи словами культової пісні

Юрій Шаповал.
Григорович проти... 2014 р.

гурту “The Pink Floyd”, як «ще одну цеглину в мурі». А він був великим бунтарем і нонконформістом.

Перш ніж вести мову про другу небезпеку, слід визнати зрозумілу, хоч і не завжди очевидну річ, що за півтора століть після написання Шевченкових творів чимало історичних подробиць і художніх деталей вивітрилися з культурної пам'яті і нині потребують додаткового тлумачення. Найпростіший приклад – образ могили. Він трапляється і в загальновідомому тексті – «Заповіті», однак чи кожен, хто може напам'ять прочитати цей вірш, усвідомлює, про яку могилу тут ідеться? Чи бачить він зв'язки між образом могили та, скажімо, образом Великого Льоху з однойменної поеми-містерії або образом могили у творах поетів-романтиків передшевенківської пори?

Зараз, коли більшість степових могил навіть фізично не існують, нам нелегко збагнути, що для Шевченка, як і для інших українських поетів-романтиків, могила була не символом домовини, місця поховання приватної людини, а живим свідком звитяжного минулого у безславному сьогоденні, який, проте, може ділитися своєю пам'яттю з сучасниками, котрі здатні почути голос минулого. До прикладу, у Шевченковому вірші «Буває, в неволі іноді згадаю...» душа козака промовляє до оповідача-дитини:

Дивися, дитино, оце козаки
(Ніби мені каже), на всій Україні
Високі могили. Дивися, дитино,
Усі ті могили, усі отакі.
Начинені нашим благородним трупом,
Начинені туго. Оце воля спить!
Лягла вона славно, лягла вона вкупі
З нами, козаками! Бачиш, як лежить –
Неначе сповита!.. Тут пана немає,
Усі ми однако на волі жили!
Усі ми однако за неї лягли,
Усі ми і встанем, та Бог його знає,
Коли-то те буде. Дивися ж, дитино!
Та добре дивися, – а я розкажу,
За що Україна наша стала гинуть,
За що й я меж ними в могилі лежу.
Ти ж людям розкажеш, як виростеш,
сину [11, с. 224–225].

Інший приклад – образ кобзаря в Шевченковій поезії та реальні кобзарі, яких стрічав поет. Осягнути сенс цього образу в Шевченка нелегко, якщо не зважити на роль і значення образу кобзаря у поезії українських романтиків. Для Л. Боровиковського, А. Метлинського, М. Костомарова та інших кобзар був утіленням самої ідеї поета. Тлумачення цього образу як передовсім носія і будителя національної свідомості з'явилося, вочевидь, тоді, коли явище кобзарства занепало, тобто вже у ХХ ст. Тому, якщо дивитимемося на образ кобзаря в Шевченковій поезії тільки під таким кутом зору, то ризикуємо недобачити і половини сенсів образу Перебенді з однойменного вірша:

Старий заховавсь
В степу на могилі, щоб ніхто не бачив,
Щоб вітер по полю слова розмахав,
Щоб люде не чули, бо то Боже слово,
То серце по волі з Богом розмовля,
То серце щебече Господню славу,
А думка край світа на хмарі гуля [10, с. 111].

Інколи педагоги, а за ними і їхні вихованці настільки по-сучасному тлумачать певні ключові моменти Шевченкової долі, що втрачається почуття міри і навіть не історичної, а етичної дистанції. Так, одинадцятикласниця висловлює власні міркування про образ кобзаря в Шевченка: «Як на мене, цікавим може бути той факт, що цей образ створив сам поет під час останнього перебування в Петербурзі – уже тоді, коли повернувся із армійської служби, коли залишилися позаду азійські поневіряння... Створив навмисне. Чи тому, що книжки повинні не лише видаватися, але й, пробачте, продаватися? Чи тому, що в тогочасному Петербурзі цей образ мав своїх прихильників? Важко сказати, чому петербурзький фронт, модна людина, яка зналася з авторитетами того вищого світу, ... фотографувалася в одязі простого кобзаря і

саме тим в'їлася у свідомість. ...Це – ранній український піар. Ранній, але дуже вдалий» [8, с. 70]. Думаємо, авторці не завадило б знати, що Шевченко ще до заслання, у 1847 р., думав видавати свої твори під назвою «Поезія Тараса Шевченка», і тільки заборона друкувати нові твори після звільнення змусила поета повернутися до назви першої збірки. Що ж стосується піару й самореклами... Варто зіставити, приміром, ціну золотого браслета для Марка Вовчка, який Шевченко купив незадовго до смерті (і зумів вручити його як подарунок від шанувальників її творчості, а не від себе), та суму грошей, яку знайшли по його смерті. Інші подібні свідчення (а їх у спогадах про поета є чимало) яскраво показують, наскільки немеркантильно людиною він був. Отже, вчитель, розглядаючи на уроці той чи інший твір Шевченка, мусить бути своєрідним археологом знання, запобігаючи тому, щоб деякі важливі історичні чи художні деталі ставали для учнів порожніми знаками або (що, мабуть, не краще) наповнювалися сучасним змістом, який не відповідає тому, що вкладав у них поет.

Висновки. Наостанок хотілося б заторкнутися ще одну важливу й гостросучасну тему. Коли в грудні минулого року київський Майдан почав перетворюватися із вистави на справжню трагедію, я чекала, коли ж на барикадах з'являться образ і слова Шевченка. Це не мало жодного стосунку до грядущого ювілею. Просто хотілося знати, чи питання з

вірша Б.-І. Антонича «Хто ж потребує слів твоїх?» залишаються риторичними. Думаю, що і візуальна шевченкіана, і святкування його 200-ліття на Майдані не лише глибоко зворушують тих, хто досі, можливо, і не потребував Шевченкових слів. Вони показують, що краща частина українського суспільства має своє бачення Шевченка – не штитивне і забронзовіле, а живе й динамічне, як і саме це суспільство. Сучасному образу Шевченка не шкодять ні балаклава, яка приховує його обличчя на графіті «Вогонь запеклих не пече!», ні інтерпретація його віршів у стилі репу, як це зробив один з учасників концерту «Пісенна Шевченкіана». Сучасному Шевченкові личить камуфляжна уніформа (картина Ю. Шаповала «Григорович проти...») або ж, згідно із задумом художника А. Єрмоленка, татуювання й червоні штани. На відеозаписі, який наприкінці січня облетів усі соціальні мережі, його «Кавказ» у виконанні С. Нігояна звучить небанально. Ще запам'ятався плакат на полтавському Майдані, коли люди протестували проти введення російських військ: «І ваша злая

Андрій Єрмоленко.
Шевченко. 2014 р.

своєволя / Сама скупається, сама / В своїй крові» («Подражаніє Іезекіілю. Глава 19»).

Свого часу Є. Маланюк писав про такий тривожний для українського суспільства симптом, як занепад у ньому відчуття Шевченка. Сьогодні ми можемо сказати, що в нашому соціумі відбувся вибух шевченківських емоцій. Між іншим, найактивніша частина Майдану – молодь – вчилася в школі за незалежної України. Якщо на молодіжне сприйняття Шевченка бодай частково вплинула шкільна літературна освіта, значить, ми поступово модернізуємося. Проблема тільки в тому, як би не охопити шевченківські емоції...

ЛІТЕРАТУРА

1. Забужко О. Шевченків міф України: Спроба філософського аналізу / О. Забужко. – Вид. 2-ге. – К.: Факт, 2006. – 148 с. – (Сер. «Висока поліція»).
2. Задорожна С. Тарас Шевченко крізь призму шкільного шевченкознавства (кілька зауваг з приводу) [Електронний ресурс] / С. Задорожна // Шевченкознавчі студії. – 2011. – Вип. 14. – С. 288 – 293. – Режим доступу: http://library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/dhttp://library.univ.kiev.ua/ukr/host/viking/db/ftp/univ/shs/shs_2011_14.pdf011_14.pdf
3. Іглтон Т. Теорія літератури. Введення [Електронний ресурс] / пер. с англ. Елены Бучкиной. – М.: Изд. дом «Территория будущего», 2010. – Режим доступу: <http://bookz.ru/authors/terri-ignton/teoriya-1-565.html>.
4. Ключек Г. Поезія Тараса Шевченка: сучасна інтерпретація: навчально-методичний посібник. – К.: Освіта, 1998. – 237 с.
5. Міщенко О. Українська література: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Олена Міщенко. – К.: Генеза, 2009. – 304 с.: іл.

6. Пахаренко В. «Прочитайте... ту славу...»: проблеми сучасного шкільного шевченкознавства / Василь Пахаренко // Українська мова та література (газета). – 2003. – Число 18 (342). – С. 5–7.

7. Петров В. Провідні етапи розвитку сучасного шевченкознавства: з приводу книги П. Зайцева «Життя Тараса Шевченка» (Львів, 1939) / Віктор Петров // Хроніка – 2000: укр. культурологічний альманах. – Вип. 3 (85). – К.: Фонд сприяння розвитку мистецтва, 2011. – С. 6–63.

8. Перцель К. Іду до Шевченка / К. Перцель, Л. І. Островерх // Вивчаємо українську мову та літературу: науково-метод. журнал. – № 7–8 (371–372). – 2014. – С. 70–71.

9. Черненко В. Ідейно-художня цінність поезії Тараса Шевченка «Садок вишневий коло хати» (5 клас) / В. Черненко // Українська література в загальноосвітній школі. – № 9. – 2013. – С. 30–32.

10. Шевченко Т. Повне зібрання творів: у 12 т. / М. Г. Жулинський (голова редкол.); НАН України. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. – Т. 1: Поезія 1837–1847 / І. Д. Бажинів та ін. (упорядн. та комент.); В. С. Бородін (ред.); І. М. Дзюба, М. Г. Жулинський (перед. слово). – К.: Наук. думка, 2001. – 781 с.

11. Шевченко Т. Повне зібрання творів: у 12 т. / М. Г. Жулинський (голова редкол.); НАН України. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. – Т. 2: Поезія 1847–1861 / В. С. Бородін та ін. (упоряд. та комент.); В. С. Бородін (ред.) – К.: Наук. думка, 2001. – 784 с.

12. Шевченко Т. Повне зібрання творів: у 12 т. / М. Г. Жулинський (голова редкол.); НАН України. Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка. – Т. 5: Щоденник. Автобіографія. Статті. Археологічні нотатки. «Букварь южнорусский». Записи нар. творч. / В. С. Бородін, Н. О. Вишневецька (упоряд.); В. С. Бородін (ред.); Л. Н. Большаков та ін. (комент.). – К.: Наук. думка, 2003. – 495 с.

Цитувати: Антонюк М. А. Шевченко в шкільному літературознавстві: наскільки сучасним є його образ? / М. А. Антонюк // Постметодика. – 2014. – № 2. – С. 5–10.

© М. А. Антонюк, 2014. Стаття надійшла в редакцію 10.06.2014 ■

ВИСТАВКА ОДНІЄЇ КНИГИ («КОБЗАРЯ») У ПОІППО

2014 рік визнаний ЮНЕСКО роком Т.Г.Шевченка. Ким він є для сучасників? Яка роль його творчості у формуванні сімейних цінностей? Чим є «Кобзар» для українців сьогодні?

Про це йшла розмова серед працівників Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського на заході, присвяченому 200-річчю Т. Г. Шевченка. 25 лютого 2014 р. було організовано виставку однієї книги – «Кобзаря» Т. Шевченка. На ній були представлені книги із сімейних бібліотек, бібліотеки інституту, обласної юнацької бібліотеки ім. О. Гончара, матеріали про Шевченка, надані громадськими організаціями. Про місце «Кобзаря» у своєму житті розповів ректор інституту Зелюк В.В., працівники інституту Нечаєва Л.О., Щербань М.П., Халецька Л.Л., Білик Н.І., Чирка В.В. Найстаріше видання книги представила Поправка В.М. Окрасою був портрет Шевченка та рушник із сімейного архіву Королюк С.В. На виставці також було висвітлене питання про особливості видання I, II, III та IV «Кобзаря», його найдавніші на найновіші видання.

Джерело: сайт ПОІППО,
<http://poippo.pl.ua/novyny-poippo-blohom/item/1499-hortaiemo-storinky-kobzaria>

Цитувати: Виставка однієї книги («Кобзаря») у ПОІППО / Постметодика. – 2014. – № 2. – С. 5–10.

© Матеріал надійшов у редакцію 25.02.2014 ■